

severného Iraku útoky na ich územie. Turecko vyhlasuje, že má právo zaútočiť na kurdské ciele v Iraku, no neuviedomujú si, že prekročením hraníc vykonali defakto nepriateľský akt voči štátu Irak, nie iba kurdským obyvateľom! Bola narušená suverénosť štátu. Turci nemôžu tvrdiť, že oni bojujú len proti Kurdom a že ostatní Iráčania sú ich spojenci. Irak sa nachádza v nezávideniahodnej situácii. Dosadená iracká vláda nemá absolútne pod kontrolou svoju krajinu a je to dôsledkom jej previazanosti s USA a ich prísľuhovcami. V severnom Iraku nemá žiadne kompetencie, lebo si tam od pádu Husajna Kurdi vládnú sami a vládu v Bagdade nerešpektujú, dokonca na budovách štátnej moci sú vyvesené kurdské vlajky. Bagdad odsúdiť prekročenie severných hraníc tureckou armádou, ale v zapätí vyslovili prianie, aby budúce turecké akcie koordinovali s nimi. Máme tomu rozumieť, že aj iracká vláda sa chce podieľať na vojenskej agresii proti svojim vlastným obyvateľom? Netreba sa čudovať, predsa ich učiteľia z USA poznajú len jedno a to preventívne útoky. Musíme si uvedomiť jedno a to že Kurdi počas celej svojej existencie sú vlastne rozdeľeným etnikom. Niekdajší Veľký Kurdistan je dnes rozdelený medzi Turecko, Irak, Irán a Sýriu. Kurdi tvoria v Turecku a Iraku zhruba okolo 20% obyvateľstva týchto krajín. V týchto štátoch boli Kurdi vždy druhotriednym občanmi. Prežili si rôzne pogromy, vyhladzovanie, ktoré by som nazval novodobou genocídou. Turecko je pre Kurdov veľmi macošská krajina, ktorá neustále potlačuje ich práva, zatvára kurdských aktivistov a vojensky tvrdo riadi ich etnické územia. Mŕtvy sú z týchto oblastí hlásené už pravidelne. Nesmieme zabudnúť aj na desaťtisíce zavraždených počas Husajnovy vlády, kedy boli na Kurdov použité aj chemické zbrane. Existuje povstalecká sieť, ktorej cieľom je oslobodiť Kurdov z pod jarma útlaku. Kurdský národ je národ bez štátnej svojbytnosti. Toto nie sú nacionalistické reči, toto je logický dôsledok nepravosti, ktoré boli na Kurdoch vykonané a preto sa nemôžeme čudovať, že si chcú vlastný osud vziať do svojich rúk. Irak stojí pred ťažkým rozhodnutím, buď podporí tureckú inváziu na kurdské územie v severnom Iraku a silou si bude chcieť vydobýť zvrchovanosť nad svojou severnou časťou, ale ktorá povedie ešte k väčšej nevrávnosti Kurdov k Iraku a vyplynie z toho definitívna strata logického zotrvania Kurdov v Iraku, alebo iracká vláda tvrdo odsúdi turecký akt a diplomaticky požiada o odsun tureckej armády z ich územia a až po zlyhaní diplomacie vyšle jednotky, ktoré sa postavia na stranu kurdskeho obyvateľstva. Týmto gestom by si irackí vrchní naklonili Kurdov a tým pádom by sa dalo hovoriť o územnej autonómii pre Kurdov v Iraku. Práve touto situáciou sa naskytá Iraku jedinečná šanca na záchranu celistvosti Iraku a jeho následnej premene na federáciu. V tejto ceste vidím jediné udržanie jednotného Iraku, lebo reálne hrozí, že Irak sa rozpadne na minimálne 3 oblasti, ktoré by ale medzi sebou viedli krvavé boje o konečnú podobu ich nových hraníc. Pre Irak by nebolo nič horšie, ako ponoriť sa do občianskej vojny, z ktorej by vyšli víťazne určite USA, ktorým by rozpad Iraku náramne vyhovoval a tým pádom by si posilnili svoje hegemónne postavenie v tomto regióne. Rozdeľuj a panuj!

Posledná poznámka na záver. USA sa vyjadrili, že o bombardovaní kurdských území v severnom Iraku boli informovaný tureckou stranou. USA ktoré podporovali kurdskej povstalcov v boji proti Sadamovi Husajnovi ukázali konečne svoju pravú tvár. USA nikdy nešlo o nejakých Kurdov, ale o to využiť ich a vzápätí ich odkopnúť keď dosiahli čo chceli- tým súhlasom s inváziou a bombardovaním Kurdov sa krásne demaskovali. Dúfam, že si to uvedomia aj samotní Kurdi a tak sa aj budú na americký okupantský armádu pozerať.

Miroslav Pomajdík

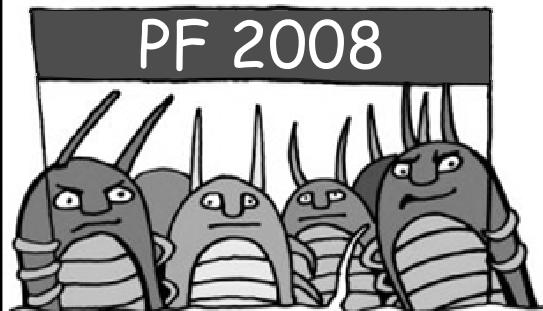
Zrod a úpadek dánskeho sociálneho modelu

V poslednej dobe sme sa stali svedkami toho, že takzvaný dánsky sociálny model je užívaný politickými predstaviteľmi ostatných evropských zemí ako príklad ktomu, aby byla prosazovaná neoliberalná politika. To není nic nového, neboť dánský model, jako součást tzv. skandinávského modelu byl užíván již před několika desetiletími jako argument ve prospěch domnělého „kapitalismu s lidskou tváří“. Na setkání komunistů by nemělo být nezbytné argumentovat, že systém vybudovaný na vykořisťování člověka není slučitelný s konceptem humanismu. Na druhé straně bychom neměli být schematicí, protože je evidentní, že některé kapitalistické země, z různých příčin, uskutečnily řadu důležitých reforem, které dočasně zlepšily životní podmínky pracujících třídy a obyvatel obecně. Toto byl případ vývoje společnosti v Dánsku v desetiletích následujících po II. světové válce. V tomto smyslu je správné mluvit o specifickém dánském modelu s vlastními charakteristikami v obecném rámci kapitalismu, který je velmi úzce spřízněný s modelem v ostatních skandinávských zemích. Abychom porozuměli současné dánské společnosti a důvodu, proč je užívána jako model určitými politickými představiteli v jiných zemích, je nutné vrátit se zpět a studovat celý komplex subjektivních i objektivních faktorů, které se spolu podmiňovaly a určovaly zrození a rozvoj tzv. dánského sociálního systému. V této souvislosti můžeme zmínit osm zásadních faktorů: Prvním a nejdůležitějším faktorem byl mezinárodní a vnitrostátní poměr sil, který vznikl po vítězství nad fašismem, s rostoucí politickou a morální prestiží Sovětského svazu, se zformováním socialistického tábora a s posílením dělnického a komunistického hnutí po celé Evropě, což všechno vytvořilo obrovský tlak na kapitalistické země, které tak byly nuceny přijmout řadu důležitých ústupků a provést sociální a demokratické reformy. Druhým faktorem byla potřeba zrekonstruovat Evropu po ničivé válce a obnovit výrobní potenciál, který utrpěl jak válkou, tak ekonomickou krizí v třicátých letech. Tato rekonstrukce vedla k dlouhému období relativně vysokého přírůstku, který je pro dějiny kapitalismu netypický. To vytvořilo ekonomické podmínky pro uskutečňované reformy. Třetím faktorem je spojen s předcházejícím a je o relativním nedostatku soukromého kapitálu, který by zajistil obří investice, potřebné pro rekonstrukci. To vytvořilo objektivní nutnost vstupu státu do mnoha důležitých investic a vytvoření obrovského veřejného sektoru. Čtvrtým faktorem byl zájem kapitálu na některých refor-

mách, které měly zajistit jeho vlastní rozvoj, například zlepšení vzdělávacího systému tak, aby byla zajištěna potřebná kvalifikace pracujících, zavedení mateřských školek s cílem zajistit zapojení žen do trhu práce a prodloužení zdravotního systému pro prodloužení aktivního života pracujících tak, aby byly plně využity investice do vzdělání a kvalifikace. Pátým faktorem byla existence odpovídající ekonomické teorie pro novou fázi rozvoje kapitalismu. Touto teorií bylo keynesiánství, které bylo v Dánsku doplněno o zkušenosti z dánské sociální reformy z úvodu třicátých let a dokonce o některé zkušenosti s plánovanou státní kapitalistickou ekonomikou fašistického Německa. Šestým faktorem byl zájem kapitálu na sociálním míru, přinejmenším v Dánsku, kde se specifický model vyvíjel za vlády většinou reformistickou sociálnědemokratickou stranou, která měla skutečnou masovou sociální základnu a těsné vztahy k odborům a dělnickému hnutí. Tato situace nutila vlády odpovídat na požadavky pracujících a provádět důležité reformy s cílem zamezit narůstajícímu vlivu komunistické strany. Sedmým faktorem byl relativně vysoký stupeň národní nezávislosti. To umožnilo vytvořit model se specifickými dánskými charakteristikami dle specifických národních tradic a situace. Osmým a posledním faktorem, který bychom měli zmínit, byla existence jednotného odborového hnutí a specifického systému kolektivních smluv, uzavřených přímo mezi odbory a zaměstnavateli, a to i v oblastech, které v ostatních zemích jsou předmětem práva a vládních výnosů. Právě tato skutečnost více než co jiného dodala dánskému modelu jeho specifické národní vlastnosti, které jej odlišují od modelů v jiných evropských zemích. S výjimkou posledního faktoru, takřka všechny ostatní faktory, které vzájemně podmiňují zrození dánskeho sociálního modelu, zmizely mezi roky 1974 až 1991. Již brzy bylo zřejmé, že hluboká ekonomická krize, která začala v letech 1973-74, je něčím více než jen tradiční cyklickou krizí kapitalismu. Ve skutečnosti to byl počátek strukturální krize, která v následujících desetiletích vedla ke stále klesajícímu přírůstku a zvýšila potíže kapitálu s dokončením cyklu expanzivní reprodukce v tradiční výrobní sféře. To vedlo k enormnímu přebytku kapitálu, který vytvořil základ k obrovskému útoku na veřejný sektor a k požadavku, že jeho základní služby by měly být privatizovány jedním, či druhým způsobem. To znamenalo přímý útok na základní princip specifického dánského modelu, tedy na kolektivní, daněmi financovaný systém veřejných služeb, rovný pro všechny občany. Ve stejném okamžiku sociálně demokratická strana, která vedla vládu na začátku krize 1973 - 74, okamžitě odhodila keynesiánství a nahradila ho neoklasicismem, tedy variantou neoliberalní ekonomické teorie. To s integrací Dánska do Evropského hospodářského společenství v roce 1973 nastarovalo proces postupného podkopávání národní suverenity, a to vedlo k rostoucím útokům na specifický národní sociální model. Evropské hospodářské společenství a pozdější dohoda Evropské unie a její direktivy vytvořily důležitý nástroj,

ktej byl využit ke sjednocení různých buržoasních stran, vedení sociální demokracie a špiček Konfederace dánských odborů okolo této neoliberalní a protinárodní politiky. Tímto způsobem se dánská buržoazie a vedení sociální demokracie se subjektivně připravily na zatlačení a likvidaci speciální formy kapitalismu, který byl v Dánsku vybudován v letech po II. světové válce. Avšak narazily na jednu velkou překážku, tj. na vzájemný vztah národních a mezinárodních sil, které v té době působily ve prospěch pracující třídy a socialismu. Mezi roky 1974 a 1985 dánská pracující třída reagovala masovými protesty a ohromnými demonstracemi vždy tehdy, kdy se buržoazie pokusila nastolit neoliberalní reformy. Avšak pod vlivem Gorbačovových idejí byla, po roce 1985, zkušená a slavná Komunistická strana Dánska postupně oslabena politicky, ideologicky a organizačně. Toto oslabení komunistické strany bezprostředně vedlo k oslabení lidového hnutí a hnutí pracujících a k oslabení a dokonce likvidaci pokrokových organizací. Tímto způsobem se vzájemný poměr sil přesunul ve prospěch reakčních sil, a to samé způsobil posun mezinárodních vztahů po kolapsu socialistického tábora a po rozpadu Sovětského svazu v letech 1989-91. Od tohoto momentu dánské dělnické a národní hnutí bylo přinuceno ustoupit do defenzivy, která stále pokračuje. Není náhodou, že reakční, neoliberalní Maastrichtská smlouva byla nastolena v roce 1992, jeden rok po rozpadu SSSR. V letech po roce 1974 a zvláště pak od roku 1991 dánský sociální model trpí procesem dezintegrace a vývoje v neoliberalním směru. Na druhé straně by bylo chybou tvrdit, že tento model byl kompletně rozložen, neboť určitý počet sociálních ústupků stále existuje díky různým faktorům, jakým je i specifický dánský systém kolektivních smluv, které fungovaly jako záštita proti neoliberalním reformám. Tyto dvě do jisté míry protichůdné tendence, by měly být brány do úvahy, když odpovídáme těm politickým vůdcům v různých evropských zemích, kteří oceňují dánský model jako vzor a inspiraci pro vývoj v jejich vlastních zemích. Tito lidé obecně vyzdvihují dva fenomény Dánska: za prvé pružný pracovní trh, kde je snadné propustit a zaměstnat pracovníka dle ekonomických výkyvů, a za druhé nízkou oficiální míru

nezaměstnanosti. Pokud jde o pružnost pracovního trhu, pak je pravda, že je relativně jednoduché propustit zaměstnance v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. Tento fakt je v souladu s neoliberalním pojetím. Avšak dánský model nemůže být považován za identický s neoliberalním modelem užívaným v USA především proto, že existuje specifický dánský model kolektivních smluv, ale také proto, že je zde stále silný zbytek systému sociálního zabezpečení, jak byl vytvořen po II. světové válce. Je to tento systém sociálního zabezpečení, který umožňuje snadněji propustit pracovníky, aniž by to vyvolalo příliš silnou reakci z jejich strany. Tedy pokud by nějací zahraniční politici chtěli kopírovat pružný dánský trh práce, měli by také okopírovat systém kolektivních smluv stejně jako celý zbytek systému sociálního zabezpečení, který je připojen. A současně by neměli zapomenout na to, že to je právě tento systém sociálního zabezpečení, který je vystaven vážným útokům současné neoliberalní vlády v Dánsku, což vyvolává v těchto týdnech silnou reakci dánských pracujících a mládeže. Pokud jde o nízkou nezaměstnanost, pak je pravda, že oficiální míra nezaměstnanosti je nyní nejnižší za posledních více než 30 let a že je nedostatek pracovních sil v některých odvětvích dánské ekonomiky. To ale nemá nic společného s úplnou, nebo takřka úplnou zaměstnaností. Pravdou je, že uplatnění neoliberalního modelu vedlo k rozdělení dánských pracujících do tří hlavních skupin: zaměstnaní, dočasně zaměstnaní a trvale nezaměstnaní. Různé tzv. reformy sociálního státu postihly všechny tři kategorie, ale byly zvláště bolestné pro třetí skupinu, která byla prakticky kompletně vyloučena z trhu práce. Tedy z celkové populace 5,3 milionu zde v roce 2003 bylo oficiálně 147 000 nezaměstnaných a 95 000 ve výpovědi a dalších 452 000 osob v pracovním věku bylo z různých důvodů natrvalo vyřazeno z pracovního trhu. To znamená, že zhruba 13 % populace mezi 18 a 65 lety věku a takřka 9 % celkové populace je trvale vyřazeno a vytváří tak novou vrstvu chudých a zbídačených lidí v zemi, která je pokládána za jednu z nejbohatších ve světě a současně je vzorem „kapitalismu s lidskou tváří“. Závěr z tohoto vystoupení je velmi snadný. Nevěřte lžím o dánském modelu. Sven Tarp

My, tvůrci časopisu Zítřek, Vám
prejeme vše dobré do nového roku!
R.R. Zítřek

Zítřek-občasník levicově smýšlející mládeže Československa

Vyšlo: 1. 1. 2008, počet výtisků: 100, šéfredaktor: Saša, redakční rada: Bubo, Vasilij, Saša, Dexter, Červeňák, Komunard
Redakce ne vždy souhlasí s názory mimoredakčních autorů.

Kontakty: Tel: +420 737669717, +421 723027287, zitrekd redakce@seznam.cz, www.zitrek.ic.cz